

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Eğitim Fakültesi – KOSGEB İş Birliği ile Gerçekleştirilen Girişimcilik Eğitiminin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Girişimciliğe İlişkin Görüşlerine Etkisi

Galip ÖNER¹

*Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Orcid ID: 0000-0001-5683-1127*

ÖZ

Günümüz toplumları teknolojinin de etkisiyle sahip olmak istedikleri vatandaşların yalnızca görev ve sorumluluklarını yerine getiren bireyler olmalarından öte fırsatları değerlendiren, problem çözebilen, yaratıcı, araştırmacı, etkili iletişim kurabilen, bilgi ve teknoloji okuryazarı olma gibi birçok özelliğe sahip olmalarını beklemektedir. Bu beklentinin temelinde ise küreselleşme ile birlikte ülkeler arasında yaşanan ekonomi ve teknolojiye dayalı rekabet yer almaktadır. Yaşanan bu rekabet ortamında ülkelerin gerek nicelik gerekse de nitelik olarak artırmak istediği vatandaş tipi girişimci vatandaşdır. Girişimci vatandaşlar için ise bireylerin küçük yaşlardan itibaren girişimcilik ile tanıştırmak ve onların sahip olduğu yetenekleri keşfetmelerini sağlamak gerekmektedir. Bu bağlamda ilk ve ortaokul düzeyinde girişimci bireyler yetiştirmede yararlanılacak başlıca derslerden birisi de sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanım ve beceri boyutlarında yer alan girişimciliğin öğrencilere etkili şekilde kazandırılabilmesi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin gerek hizmet öncesinde gerek hizmet içinde girişimcilik konusunda yeterliklerinin artırılması gerekmektedir. Araştırmanın amacı Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında KOSGEB iş birliği ile yürütülen, sertifikalı, “Girişimcilik Eğitimi ve Öğretimi” adlı seçmeli ders kapsamında verilen eğitimin öğretmen adaylarının girişimci ve girişimciliğe ilişkin düşüncelerine etkisini tespit etmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırmanın kullanıldığı bu çalışmada veriler ilgili programda öğrenim gören 20 öğretmen adayından görüş formları ve dokümanlar aracılığıyla elde edilmiş, veriler ise betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda verilen eğitimin katılımcıların girişimciliğe ve girişimci olmaya ilişkin düşüncelerini olumlu yönde etkilediği, eğitim sonrası girişimciliğe ilişkin olumlu metaforlar geliştirdikleri ve girişimcilik ile sosyal bilgileri daha fazla ilişkilendirebildikleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, sosyal bilgiler, öğretmen adayları, KOSGEB.

The Impact of Entrepreneurship Training in Cooperation with Faculty of Education - KOSGEB on Social Studies Teacher Candidates' Views on Entrepreneurship

ABSTRACT

Today's societies expect that the citizens they want to have with the influence of technology are not only individuals who fulfill their duties and responsibilities, but also have many features such as being able to solve problems, being creative, researching, communicating effectively, and being literate in information and technology. The basis of this expectation is the competition based on the economy and technology among the countries with globalization. In this competitive environment, it is the citizen type entrepreneur citizen that the countries want to increase both in quantity and quality. For entrepreneurial citizens, it is necessary for individuals to be introduced to entrepreneurship from an early age and to discover their talents. In this context, one of the main courses that will be used in educating entrepreneurial citizens at primary and secondary level is Social Studies. Social studies teachers should have received a training in entrepreneurship in order to gain entrepreneurship in the dimensions of acquisition and skills in the Social Studies course curriculum. The aim of the study is to get the opinions of

¹ **Sorumlu Yazar:** Arş. Gör., Galip ÖNER, E-mail: galiponer@erciyes.edu.tr, Phone: 03522076666 Dahili: 37074

prospective teachers about entrepreneurship before and after the education given within the scope of “Entrepreneurship Education and Teaching” which is opened in collaboration with Faculty-KOSGEB (Presidency of Development and Support Administration for Small and Medium Enterprises) in social studies teacher program of education faculty of a public university. In this study, in which basic qualitative research, one of the qualitative research methods, was used, the data were obtained from 20 pre-service teachers studying in the relevant program through opinion forms and documents, and the data were analyzed by descriptive analysis technique. As a result of the research, it was determined that the training provided positively affected the participants' thoughts on entrepreneurship and being an entrepreneur, they developed positive metaphors about entrepreneurship after the training, and they were able to associate entrepreneurship and social studies more.

Keywords: Entrepreneurship, social studies, teacher candidate's, KOSGEB.

Giriş

Dünyada teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ekonomiyi, ekonomi alanında yaşanan gelişmeler ise toplumları etkilemektedir. Bu bakımdan toplumsal değişimin faktörlerinden olan teknoloji ve ekonominin başlıca aktörlerinden biri ise girişimcilerdir. Nitekim bazı başarılı girişimcilerin kurdukları şirketlerin cirolarının onlarca ülkenin bütçesinden daha fazla olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ülkeler katma değer sağlayabilecek yatırımları destekleyerek girişimcileri teşvik etmekte ve yeni girişimcilerin yetişmesi için çalışmalar yürütmektedir. İnsanoğlunun üretime geçmesiyle başlayan girişimciliğin bugünkü anlamda temelini 20'nci yüzyılın başlarında Avusturyalı iktisatçı Joseph Schumpeter atmıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009). Girişimcilik Mueller ve Thomas (2001) tarafından fırsatları algılama ve onları ele geçirme faaliyeti; Morris, Kuratko ve Covin (2011) tarafından örgüt kurma, değişim ve yenilik üretmek olarak tanımlanmıştır. Yılmaz ve Sünbül'e (2009) göre girişimcilik emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar olarak sayılan üretim faktörlerini bir araya getirerek mal veya hizmet üretme eylemlerini kapsamaktadır.

Girişimcilik faaliyetini gerçekleştiren kişilere girişimci adı verilmektedir. Girişimci üretim faktörleri olarak sayılan emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynakları en güncel teknik, yöntem ve bilgilerle analiz edip bir araya getirerek (Ballı, 2017) onları üretime/hizmete yönlendiren itici ve bütünleştirici güçtür (MÜSİAD, 2010). Alanyazın incelendiğinde girişimcinin ticari ve birey olarak ele alındığı görülmektedir. Başar (2013: 5) bu iki ayrı tanıma şu şekilde ifade etmiştir:

“Ticari açıdan bakıldığında, girişimci, ekonomik mal veya hizmet üretmek, pazarlamak için üretim faktörlerini bir araya getiren, kâr amacı güden ve girişimlerinin sonucunda doğabilecek tüm risklere katlanan kişilerdir. İktisatçılar açısından bakıldığında ise girişimci, değerlerini fazlaştırmak amacıyla kaynaklar konusunda öngörüle bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı kârlılık yaratacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren, yenilikler ve yeni bir düzen getiren kişi olarak tanımlanmaktadır.”

Yine alanyazın incelendiğinde girişimci bireylerin sahip olması gereken özelliklerin farklılaştığı görülmektedir. Buna göre girişimcilerin yenilikçi (Herron, 1992), risk alan (Hewison ve Badger, 2006), planlı (Koçyiğit, 2013), yaratıcı fikirler üretebilen (Hewison ve Badger, 2006), kendine güvenen (Akpınar, 2009; Yurtseven ve Ergün, 2018), bağımsız hareket edebilen ve özerk olan (Armağan, 2013), sosyal (Çetinkaya-Bozkurt ve Alparlan, 2013), iyi gözlemci (Aydın, 2015), lider ve çalışkan (Deveci, 2015) gibi özelliklere sahip oldukları belirtilmektedir. Buna ek olarak alanyazında girişimci özelliklerinin yaratım süreci, çaba harcama, risk alma ve getiri (Başar, 2013) olmak üzere dört temel unsurda ele alındığı görülmektedir.

Girişimci bireylerin sahip oldukları özelliklerin kaynağı genetik, çevre ve eğitim gibi çeşitli faktörlere dayanabilmektedir. Arslan'a (2002) göre 20. yüzyılın sonlarına kadar, girişimcilikte eğitimin önemi kabul edilmekle beraber bir işletme yönetimini belirleyen unsurların ağırlığı şu şekilde sıralanmaktaydı:

- Akademik ve teknik bilgi: %30
- Pratik bilgi: %34
- Doğuştan ve sonradan kazanılan kişisel özellikler: %36

Günümüzde ise bireylerin var olan yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında eğitimden daha fazla yararlanılmaktadır. Girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında tüm eğitim kademelerinden yararlanılabilir ancak özellikle ilkokulda (Yurtseven, 2020) başka bir ifadeyle erken çocukluk döneminde başlaması önem arz etmektedir. Bunun nedeni ise girişimciliğin temel unsurlarından biri olan hayal etmenin çocukluk döneminde daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Intel'in (2016) yaptığı Türkiye'nin Hayal Haritası adlı araştırmada katılımcıların %49'unun çocukken hayal kurduklarını, çocukluk döneminde %30'larda olan hayal kurma oranının 25 yaşından sonra %14'e gerilediğini tespit etmiştir. Bu oranlar ve genel olarak eğitim-öğretim sürecinin (okul öncesinden-yükseköğretime) 5 ile 24 yaşları arasında gerçekleştiği düşünüldüğünde eğitimin önemi daha da artmaktadır. Bu kapsamda gerek Türkiye'de gerek dünyada girişimci özellikleri olarak ifade edilen birçok bilgi, tutum, değer ve becerinin farklı kademelerdeki öğretim programlarında yer aldığı bilinmektedir. Bunun bir göstergesi olarak "Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi" (AYÇ) temel alınarak hazırlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) sekiz anahtar yetkinlikten birisi de inisiyatif alma ve girişimciliğidir. TYÇ'de (2015: 24-25) bu yetkinlik şu şekilde açıklanmıştır:

"Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade etmektedir. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içermektedir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş yerinde desteklemekte; toplumsal ya da ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceri için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi kapsamaktadır."

TYÇ, girişimcilik ve girişimci birey özellikleri dikkate alındığında Türkiye'de ilk ve ortaokul düzeyinde girişimciliğe bilgi, beceri, değer ve tutum olarak yer veren başlıca derslerden birisi de sosyal bilgilerdir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (SBDÖP) yer alan araştırma, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, iletişim, iş birliği, karar verme, öz denetim, problem çözme, sosyal katılım, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yenilikçi düşünme gibi beceriler ile bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, özgürlük, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik (SBDÖP, 2018) gibi değerler girişimcilik ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgilidirler. Ayrıca programda özellikle 5. ve 6. sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanlarında girişimcilik ile ilgili konu ve kazanımlara da yer verilmiştir. Bunlara ek olarak sosyal bilgiler dersinin amaçlarından biri olan etkili vatandaş yetiştirme ile girişimci bireylerin özelliklerinin birçoğu da kazandırılmaya çalışılmaktadır. Etkili vatandaşlık ile demokratik toplumlarda bireylerin bilgi, beceri ve değer boyutlarında vatandaşlığın gerektirdiği özelliklere sahip olması (Çevik-Kansu, 2017) beklenmektedir. Küreselleşme, teknoloji, ekonomi vb. gibi unsurların etkisiyle ülke ve toplumların vatandaşlık gereksinimleri de hızla değişmektedir. Günümüz toplumları küresel ölçekte ön plana çıkmak, ekonomik ve toplumsal olarak refah düzeyine çıkabilmek için girişimcilere ihtiyaç duymaktadır. Türkiye'de bu ihtiyacı karşılayabilecek derslerden biri olan sosyal bilgiler ile girişimci vatandaşlar yetiştirilmesi sağlanabilir. Böylelikle girişimci ruh ve davranış kalıplarının

oluşturulmasıyla, önce toplumu daha sonra ise toplumsal yapıyı ve kültürü farklılaştırarak, değişimci/yenilikçi bir süreç başlatılabilir (Aytaç ve İlhan, 2007). Bu değişim süreci ise öğretmenlerin girişimciliğe ilişkin algılarının geliştirilmesi ile başlatılabilir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, hizmet öncesinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik ile ilgili mevcut algılarını ortaya çıkarmak ve girişimcilik eğitiminin bu algılarındaki etkisini tespit etmektir.

Alanyazında girişimcilik ile ilgili ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde öğrencilerle gerçekleştirilen çalışmalar oldukça fazladır. Araştırmanın çalışma grubu bağlamında üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir kısmını öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan Arslan (2002), Bilge ve Bal (2012), Duran, Büber ve Eren-Gümüştekin (2013), İşcan ve Kaygın (2011a), İşcan ve Kaygın (2011b), Keleş vd. (2012), Kılıç, Keklik ve Çalış (2012), Korkmaz (2012), Sarıtaş ve Duran (2017), Soylu vd. (2015) ve Yıldız ve Kapu (2012) eğitim fakültesi haricindeki çeşitli fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören üniversite öğrencileriyle; Aydın ve Öner (2016), Çelik (2014), Çermik ve Şahin (2015) ve Pan ve Akay (2015) ise eğitim fakültesi öğrencileriyle girişimcilik eğilimi ve özelliklerine ilişkin nicel çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Girişimcilik eğitimi üzerine ise nicel ve nitel yaklaşımı birlikte kullanan Balaban ve Özdemir (2008) İİBF (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi) öğrencileriyle, Çakır (2015) lisans ve yüksek lisans öğrencileriyle, Çetinkaya-Bozkurt ve Alparslan (2013) da nicel ve nitel yaklaşımları beraber kullanarak girişimci ve yüksekokul öğrencileriyle çalışma gerçekleştirmişlerdir. Tanrıverdi, Bayram ve Alkan (2016) ile Bayram (2014) ise girişimcilik sertifikası almış vatandaşlarla çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Arpacı (2015) ise Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) programında öğrenim gören öğretmen adaylarına verdikleri girişimcilik dersinin etkililiğine ilişkin nicel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Genel olarak eğitim fakültesinde özelde ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla girişimcilik eğitimi ile ilgili nitel çalışmaların sınırlı olmasından dolayı araştırmanın önem arz ettiği ifade edilebilir. Bu kapsamda araştırmada girişimcilik eğitiminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimci, girişimcilik ve sosyal bilgiler ile girişimcilik arasındaki ilişkiye dair düşüncelerine etkisi ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının girişimci ve girişimciliğe ilişkin algıları nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adayları girişimcilik ile sosyal bilgiler arasındaki ilişkiyi nasıl açıklamaktadırlar?
3. Girişimcilik eğitimi öğretmen adaylarının girişimci algılarında ve yakın çevresindeki girişimcileri belirlemede etkisi nasıldır?
4. Öğretmen adaylarının girişimci olma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Girişimcilik eğitiminin öğretmen adaylarının girişimciliğe ve girişimci olmaya ilişkin düşüncelerine etkisi nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmada Merriam'ın (2013) nitel araştırma yaklaşımlarından bir olan temel nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Temel nitel araştırma insanların yaşamlarını nasıl yorumladığını, dünyalarını nasıl inşa ettiklerini ve deneyimlerine ne anlam kattıklarını tespit ederek onların yaşam ve deneyimlerini nasıl kavradıklarını

anlamaya çalışmaktadır (Merriam, 2013). Bu bağlamda öğretmen adaylarının girişimci ve girişimciliğe ilişkin mevcut algılarını ve aldıkları girişimcilik eğitiminin bu algılarına nasıl etki yaptığını tespit etmek istenildiğinden araştırmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2018-2019 akademik yılı bahar döneminde açılan “Girişimcilik Eğitimi ve Öğretimi” adlı seçmeli dersini alan ve dönem başında ve sonunda uygulanan veri toplama süreçlerinin her ikisine de gönüllü olarak katılan 15’i kız 5’i erkek toplamda 20 öğretmen adayı çalışmada katılımcı olarak yer almıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Patton’a (2014) göre nitel bulgular, derinlemesine açık uçlu mülakatlar, doğrudan gözlem ve yazılı dokümanlar olmak üzere üç farklı veri toplama aracıyla toplanabilmektedir. Bu veri toplama araçlarından biri olan dokümanlar çeşitli kayıtların tam metinlerinin ya da bunlardan yapılan alıntılarının, yazışmaların, resmi yayınlar ile raporların, kişisel günlüklerin ve açık uçlu anketlere verilen yazılı cevapların incelenmesini kapsamaktadır (Patton, 2014). Bu kapsamda araştırmada açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış bir görüş formu kullanılmıştır. Bernard ve Ryan (2010) açık uçlu soruların, ilgili konu hakkında katılımcıların kendi fikirlerini kendi kelimeleriyle cevap vererek yansıtmasına imkân vermektedir. Bu kapsamda araştırmacı tarafından katılımcılara yönelik 8 sorudan oluşan yapılandırılmış bir görüş formu geliştirilmiştir. Bu form ilgili alanyazın taraması ve uzman görüşlerine sunulmuş ve düzeltilmiş ve araştırmanın uygulama sürecinde yer almayan dört öğretmen adayıyla pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Görüş formu, 2018-2019 akademik yılı bahar döneminde Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programının sekizinci yarıyılına eklenen “Girişimcilik Eğitimi ve Öğretimi” adlı dersin başlangıç tarihi olan 15.02.2019 ve dersin bitiş tarihi olan 21.05.2019 tarihlerinde uygulanmıştır. Araştırmada yararlanılan bir diğer doküman ise katılımcıların ders kapsamında hazırladıkları “Yeni Girişimci Desteği İş Planı”dır. Bu dokümandan katılımcıların girişimcilik kapsamında seçtikleri iş alanlarını öğrenmek amacıyla yararlanılmıştır.

Elde edilen veriler ise nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz ile elde edilen verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi, yorumlanması ve doğrudan alıntılarla okuyucuya açık bir biçimde sunulmasını amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada alanyazından hareketle oluşturulan sorular aynı zamanda temalar olarak kullanılmıştır.

Girişimcilik Dersi ve Süreci

Girişimcilik Eğitimi ve Öğretimi dersi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programının 8. yarıyılında verilen haftada iki saatlik seçmeli bir derstir. Ders araştırmacı tarafından açılmış ve yürütülmüştür. Bu ders kapsamında Üniversite Rektörlüğü (+ Fakülte) ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) İl Müdürlüğü arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol doğrultusunda ders içerikleri belirlenmiş ve ders sonunda öğretmen adaylarının KOSGEB onaylı Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Sertifikası almaları sağlanmıştır. Dersin içeriğinde girişimci ve girişimcilik kavramları, girişimcilik türleri, girişimcilik süreci, yaratıcılık, işletme ve işletme türleri, pazar araştırması

ve planlar, dünyada ve Türkiye’de girişimcilik, örnek işletme ziyareti ve alan gezisi, eğitimde girişimcilik, sosyal bilgilerde girişimcilik, girişimcilik öğretiminde örnek uygulamalar ve son olarak iş planı hazırlama yer almıştır. Ders sonunda öğretmen adaylarının girişimci fikirlerine ilişkin birer İş Planı (KOSGEB dokümanlarıyla) hazırlamaları istenmiştir. Ayrıca derse ek olarak dönem içerisinde öğretmen adaylarının İŞKUR iş birliği ile 2 haftalık bir kişisel gelişim eğitimi almaları sağlanmıştır. Dersi 24 öğretmen adayı almış, araştırmaya ise 20 öğretmen adayı katılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına uygulanan görüş formlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Veri toplama süreci iki aşamalı olarak gerçekleşmesinden dolayı bulgular tek tabloda girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrası şeklinde birlikte verilmiştir.

Girişimciliğe Yönelik Algılara İlişkin Bulgular

Bulguların bu bölümünde öğretmen adaylarının girişimcilik tanımlarına (Tablo 1), girişimci bireyin özelliklerine (Tablo 2) ve bir bireyin girişimci olarak adlandırılması için hangi unsurların olması gerektiğine (Tablo 3) ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Girişimciliğe İlişkin Algıları

Girişimcilik algıları	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	f	%	f	%
İş kurmak, ilerletmek	9	20	8	13
Risk almak	4	9	7	12
Üretmek (mal, hizmet vs.)	4	9	8	13
Kar / kazanç elde etmek	2	5	8	13
Yaratıcı fikirler ortaya koymak	6	14	3	5
Var olan bir işi / ürünü ilerletmek, geliştirmek	4	9	5	8
Krizi / ihtiyaçları fırsata dönüştürmek	5	11	4	7
Fikir ve hayalleri gerçeğe dönüştürmek	3	7	3	5
Girişimci olmak	3	7	-	-
Elindeki kaynak ve imkânları değerlendirmek	-	-	5	8
Toplumun ihtiyaçlarını gidermek	2	5	1	2
Proje geliştirmek	2	5	1	2
Yeni iş alanları oluşturmak	-	-	3	5
Ülke istihdamına katkıda bulunmak	-	-	2	3
Pazarlama ve lojistik faaliyetler	-	-	2	3
Toplam	44	101/100	60	99/100

Tablo 1’e göre katılımcıların eğitim öncesi girişimciliği *iş kurmak, ilerletmek, yaratıcı fikirler ortaya koymak, krizi ve ihtiyaçları fırsatlara dönüştürmek* olarak gördükleri görülmektedir. Girişimcilik eğitimi sonrasında ise girişimciliğe ilişkin algılarının çeşitlendiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların eğitim sonrası girişimciliği *iş kurmak, ilerletmek, üretmek (mal, hizmet vs.), kar / kazanç elde etmek, risk almak, var olan bir işi / ürünü ilerletmek, geliştirmek* olarak algılamakta oldukları görülmektedir. Girişimcilik eğitimi öncesi 20 katılımcı 44 (f) görüş bildirirken, eğitim sonrası ise 60 (f) görüş bildirdikleri, böylelikle girişimcilik eğitiminin katılımcıların girişimciliğe ilişkin algılarını %36.3 oranında çeşitlendirdiği söylenebilir. Bu konuda Katılımcı-16-K eğitim öncesi girişimciliği “*Girişimcilik herhangi bir konuda, işte vb. yaratıcı şeyler fikirler vs. üretebilmek, hedeflediği istediği işi cesaretle yapabilmektir.*” olarak tanımlarken eğitim sonrası ise “*Girişimcilik bireyin var olanı ya da yeni bir iş, fikir vb. geliştirerek ortaya yeni bir şeyler (iş, fikir, işletme vs.) çıkarmaları ve*

gerek insan-toplum hayatını gerek kendi hayatlarına kolaylık sağlayıp ülke ekonomisine de katkıda bulunmasıdır.” tanımlamıştır. Katılımcı-17-K ise eğitim öncesi girişimciliği “Bir konuda yaratıcı ve yenilikçi fikirle bir tasarı oluşturma, bir sermaye ile bu tasarımı yapma” şeklinde tanımlamış, eğitim sonrasında ise “Bireylerin uygun zamanda yeterli sermaye ve imkânla bir alanda fırsatları değerlendirme işidir. Bir alandaki eksiklik ya da yetersizlikleri gidermek için aynı zamanda para kazanmak amacıyla yapılan şey” olarak tanımladığı görülmüştür.

Katılımcıların girişimciliğe yönelik algılarının gerek eğitim öncesi gerek de eğitim sonrası belirli görüşler etrafında birleştiği görülmektedir. Katılımcıların girişimci bireylerin özelliklerine ilişkin algıları ise Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Girişimci Bireyin Özelliklerine İlişkin Algıları

Girişimci bireyin özellikleri	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	f	%	f	%
1. Risk alabilen	13	17	14	12
2. Yaratıcı	10	13	10	8
3. Özgüven sahibi	6	8	9	8
4. Azimli / Kararlı	5	7	9	8
5. Yenilikçi / Yeniliklere açık	4	5	10	8
6. Cesaretli	4	5	7	6
7. İleri görüşlü	2	3	6	5
8. Lider	3	4	5	4
9. Çok boyutlu düşünebilen	5	7	2	2
10. Eleştirel düşünen	3	4	3	2
11. Araştırmacı	3	4	2	2
12. Çalışkan	4	5	1	1
13. Özgün / Farklı düşünen	2	3	3	2
14. Girişken	1	1	3	2
15. Aktif / Etkin	1	1	2	2
16. Elindeki kaynakları en iyi şekilde değerlendiren	3	4	-	-
17. Hedefleri olan	-	-	3	2
18. İletişim becerisi yüksek	-	-	3	2
19. Kriz yönetebilen	-	-	3	2
20. Plan yapabilen	-	-	3	2
21. Fırsatları değerlendiren	-	-	2	2
22. İkna edebilen	-	-	2	2
23. Kendi özelliklerinin farkında olan	-	-	2	2
24. Problem çözebilen	1	1	1	1
25. Sabırlı	1	1	1	1
26. Disiplinli	1	1	-	-
27. Zeki	1	1	-	-
28. Yapıcı	1	1	-	-
29. Hayal gücü yüksek	1	1	-	-
30. Patron	1	1	-	-
31. Açık görüşlü	-	-	1	1
32. Dikkatli	-	-	1	1
33. Esnek	-	-	1	1
34. Gerçekçi	-	-	1	1
35. İyi bir gözlemci	-	-	1	1
36. Hırslı	-	-	1	1
37. İdealist	-	-	1	1
38. Mantıklı	-	-	1	1
39. Özverili	-	-	1	1
40. Kazanmayı seven	-	-	1	1
41. Sermayesi olan	-	-	1	1

42. Analitik düşünme becerisine sahip	-	-	1	1
Toplam	76	98/100	118	100

“Girişimci bireyin özellikleri nelerdir?” sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara göre eğitim öncesi katılımcılar girişimci bireyin risk alabilme ve yaratıcı özelliklerine dikkat çektikleri görülmektedir. Eğitim sonrasında ise yine risk alabilme ve yaratıcılık özelliklerinin yanı sıra özgüven sahibi, azimli / kararlı, yenilikçi / yeniliklere açık gibi özelliklere de vurgu yapmışlardır. Eğitim öncesi 20 katılımcının 23 farklı girişimci birey özelliğini 76 (f) defa, eğitim sonrası ise 36 farklı girişimci özelliğini 118 (f) defa ifade ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda girişimci eğitimi sonrasında katılımcıların girişimci birey özelliklerine yönelik görüşlerinin %55.2 oranında artış gösterdiği belirtilebilir. Katılımcı-5-K eğitim öncesi girişimci bireyin özelliklerini “*Kendine güveni tam, hayal gücü yüksek ve birçok problemle baş edebilen*” olarak ifade ederken, eğitim sonrasında ise “*Yenilikçi, risk alabilen, aktif, ikna yeteneği yüksek, kendi potansiyelinin farkında olan, farklı düşünebilen, ortaya farklı yenilikçi düşünceler çıkararak*” olarak sıralamıştır. Katılımcı-11-E ise eğitim öncesi “*Risk alabilen, etkin ve verimli çalışabilen*” olarak girişimci bireyin özelliklerini ifade ederken, eğitim sonunda ise “*Risk alabilen, liderlik özellikleri gelişmiş, öngörü kabiliyeti yüksek, ikna kabiliyeti olan, esnek, azimli ve kriz yönetebilen*” olarak ifade etmiştir.

Katılımcıların genel olarak girişimci bireyin özelliklerine ilişkin algılarının risk alabilen, yaratıcı, özgüven sahibi, azimli, yeniliklere açık ve cesaretli şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre bir bireyin girişimci olarak adlandırılabilmesi için ne yapması gerektiğine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcılara Göre Girişimci Olmak İçin

Girişimci olmak için	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	f	%	f	%
Hayal/Fikir/Planları uygulamaya geçirirse	9	39	8	30
Yeni bir şey geliştirirse	-	-	8	30
Krizi / ihtiyaçları fırsata dönüştürürse	1	4	5	18
İş kurup, başarılı olabilirse	3	13	2	7
Var olan bir işi geliştirirse	1	4	4	15
Yeni proje/fikir üretebilirse	3	13	-	-
Yeni bir iş kolu oluşturursa	2	9	-	-
Diğer insanlardan farklı düşünebilirse	2	9	-	-
Yeni bir iş için adım atıyorsa	1	4	-	-
Ticarete atılırsa	1	4	-	-
Toplam	23	99/100	27	100

Tablo 3’te belirtildiği üzere katılımcılar girişimcilik eğitimi öncesinde bir bireyin girişimci olarak adlandırılabilmesi için hayallerini, fikirlerini ve planlarını uygulamaya geçirmesi beklenirken, buna ek olarak eğitim sonrasında ise yeni bir şeyler geliştirmesi veya krizi ve ihtiyaçları fırsata dönüştürebilmesi beklenmektedir. Katılımcıların eğitim öncesinde 9 farklı görüşü 23 defa, eğitim sonrasında ise 5 farklı görüşü 27 defa ifade ettikleri, görüşlerinde %17.3 oranında bir artış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların eğitim sonrasında belli görüşler etrafında birleştikleri söylenebilir. Katılımcı-3-E eğitim öncesinde bireyin “*Sermayesi olup ticarete atılırsa*”; eğitim sonrasında ise “*Önceden var olmayan veya mevcut koşulda yetersiz olan ne varsa risk alarak oluşturmaya veya geliştirmeye çalışırsa*” girişimci olarak adlandırılabilirliğini ifade etmiştir. Katılımcı-13-K ise eğitim öncesinde girişimci olmak için bir kişinin “*İhtiyaca göre yeni projeler üretebilmesi*” olarak ifade ederken eğitim sonrasında ise “*Küçük bir bütçe ile yılmadan bıkmadan daima çalışarak kendi işini, işletmesini kurması*” olarak açıklamıştır.

Katılımcılar bir bireyin girişimci olarak ifade edilebilmesi için iş kurması, yeni bir ürün geliştirmesi, fırsatları değerlendirebilmesini beklemektedir. Tablo 1, 2 ve 3 incelendiğinde katılımcı olarak yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimciliğe ilişkin ön bilgilerinin olduğu ancak bu bilgilerini girişimcilik eğitimi sonrası çeşitlendirdiği ve artırdığı söylenebilir.

Girişimcilik ile Sosyal Bilgiler İlişisine Yönelik Bulgular

Bulguların bu bölümünde öğretmen adaylarının girişimcilik ile sosyal bilgiler arasındaki ilişkilendirmelerine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcılara Göre Girişimcilik ve Sosyal Bilgiler Arasındaki İlişki

Girişimcilik ve Sosyal Bilgiler	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	f	%	f	%
Sosyal bilgilerde ekonomi konuları ve girişimcilik becerisi bulunmaktadır	8	31	4	16
Her ikisi de ortak değer ve becerileri amaçlıyor	5	18	6	24
Sosyal bilgiler etkili vatandaş ile girişimci bireyler yetiştirir	3	12	8	32
Her ikisi de toplumu/yaşamı ilgilendirmektedir	6	23	4	16
Her ikisi de topluma katkı sağlar	-	-	3	12
Her ikisi de yeni şeyler üretmeye teşvik eder	2	8	-	-
Her ikisi de sosyal ilişkilere önem verir	1	4	-	-
Her ikisi de problem çözme odaklıdır	1	4	-	-
Toplam	26	100	25	100

Tablo 4'e göre katılımcılar girişimcilik ile sosyal bilgiler arasındaki ilişkiyi eğitim öncesinde daha çok girişimciliğin sosyal bilgilerde konu ve beceri boyutunda yer aldığını ifade ederken eğitim sonrasında ise etkili vatandaş ile girişimci birey arasındaki bağlantıya ve aralarındaki ortak değer ve becerilere dikkat çektikleri görülmektedir. Katılımcı-17-K bu konuda eğitim öncesinde yalnızca sosyal bilgiler dersi içerisinde ekonomi disiplininin yer aldığını ifade ederken eğitim sonrasında ise "*Girişimcilik ve sosyal bilgiler iç içedir. Zaten sosyal bilgiler dersi girişimciliği kapsıyor. Girişimci bireyin sahip olduğu özellikler bu ders kapsamında beceri olarak kazandırılıyor.*" demiştir.

Tablo 4 ve katılımcı görüşlerine göre hem eğitim öncesinde hem de sonrasında öğretmen adaylarının tamamının girişimcilik ile sosyal bilgiler arasında bir ilişkinin var olduğunu düşündükleri ve bu ilişkinin konu, toplum, değer ve beceri odaklı olduğu ifade edilebilir.

Girişimci ve Girişimci Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Bulguların bu başlığı altında öğretmen adaylarının girişimci kavramını karakterize ettikleri isimlere (Tablo 5), yakın çevresinde girişimci olarak nitelendirebileceği kişilere (Tablo 6), girişimci olabilme durumlarına (Tablo 7) ilişkin düşüncelerine ve Yeni Girişimci Desteği İş Planı'nda yer verdikleri sektörlerle (Tablo 8) yer verilmiştir

Tablo 5. Katılımcıların girişimci kişi algısı

Girişimci kişi algısı	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	n	%	n	%
Elon Musk	3	15	3	15
Mark Zuckerberg	3	15	2	10
Aziz Sançar	1	5	1	5

Nevzat Aydın	1	5	1	5
Rahmi Koç	1	5	-	-
Sabri Özel	1	5	1	5
Sakıp Sabancı	1	5	2	10
Steve Jobs	1	5	2	10
Walt Disney	1	5	-	-
Gönül Kalat Susam	-	-	1	5
Jack Ma	-	-	1	5
Diğer (akraba)	1	5	1	5
Kendisi	-	-	1	5
Yok	6	30	4	20
Toplam	20	100	20	100

Tablo 5'e katılımcıların girişimci kişi algılarının çeşitli olduğu görülmektedir. Eğitim öncesi ve sonrasında katılımcıların 8'i yabancı, 6'sı ise yerli girişimcileri ifade ettikleri, yabancı girişimciler arasında Elon Musk ve Mark Zuckerberg'in, yerli girişimciler arasında ise Sakıp Sabancı'nın girişimci denilince akla ilk gelen isimlerden oldukları belirlenmiştir. Katılımcı-11-E bu konuda "Elon Musk, günümüz teknolojisinin ilerisinde ürünler sunduğu için."; Katılımcı-16-K ise "Steve Jobs çünkü normalde derslerinde başarılı olmayıp insanlık adına faydalı olacak devrim niteliğinde şeyler geliştirerek insan hayatını kolaylaştırmıştır."; Katılımcı-8-K ise "Sakıp Sabancı şirketler vb. kurarak birçok sektörde adı geçen birisi olması"; Katılımcı-4-E ise "Mark Zuckerberg, basit bir şeyden nerelere geldi, insanın iletişim ihtiyacını güzel kullandı." demiştir.

Tablo 5'te katılımcıların önemli bir kısmının hem eğitim öncesinde hem de eğitim sonrasında girişimci kişi olarak hiçbir kimseyi göstermemiş olması olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilirken birkaç katılımcının ise girişimci kişi olarak kendini ve akrabasını göstermesi olumlu olarak değerlendirilebilir. Tablo 6'da katılımcıların yakın çevresindeki girişimci varlığı gösterilmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların yakın çevresindeki girişimciler

Katılımcıların yakın çevresinde girişimciler	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	f	%	f	%
Akraba	7	33	5	25
Arkadaş	2	10	7	35
Aile	1	4	2	10
Kendisi	2	10	1	5
Yok	9	43	5	25
Toplam	21	100	20	100

Tablo 6'ya göre eğitim öncesinde 20 katılımcıdan 9'unun çevresinde bir girişimci bulunmadığı, 7'sinin akraba, 2'sinin arkadaş, 1 katılımcının ise ailesinde girişimci olduğu öte yandan 2 katılımcının da kendisini girişimci olarak nitelediği görülmektedir. Ayrıca Tablo 6'da eğitim öncesindeki bulguların eğitim sonrasındaki bulgularla farklı olduğu gözükmemektedir. Bu durum verilen eğitimin katılımcıların çevresindeki girişimcilere yönelik algısında değişimler olduğunu göstermektedir. Nitekim eğitim öncesinde katılımcıların %43'ü yakın çevresinde girişimci olarak nitelendirebileceği bir kişinin olmadığını ifade ederken, eğitim sonrasında ise bu oran %25'e gerilemiştir. Bu durum girişimcilik eğitiminin öğretmen adaylarının çevresindeki girişimcileri belirlemede kullandıkları ölçütlere de etki yaptığı şeklinde ifade edilebilir.

Bazı katılımcı açıklamaları şöyledir: Katılımcı-7-K "Akrabam var, çalıştığı yerden ayrılarak kendi işini kurup patron oldu."; Katılımcı-10-K "Arkadaşım var. Kendisi kreş açmak istemektedir. Elinde var olan belgesini ve tecrübelerini de kullanarak böyle bir iş yapmayı

düşünmektedir. Ama sermaye sıkıntısı var.” demiştir. Katılımcı-14-E ise girişimci olarak nitelendirebileceği bir akrabasının olduğunu şu ifadelerle açıklamıştır:

“Evet var. Amcam inşaatta çalışırken kendisine yemek getiren yemek fabrikasına ortak oldu. Daha sonra ortaklığı bozuldu ve tek başına yapmaya karar verdi. Şu anda 7 senedir bu işte çalışıyor. Ve maddi durumu da inşaata bisikletle giderken şimdi altında 7 tane arabası var. Bu duruma gelmesinin sebebi gözünün kara, cesur, aldığı kararların arkasında durması oldu.” demiştir.

Katılımcıların yakın çevresinde yer alan girişimci varlığını tespit etmeye yönelik sorudan sonra katılımcıların kendilerinin girişimci olabilme durumlarına yönelik görüşleri alınmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların kendilerine yönelik girişimcilik algısı

Girişimci olabilme durumları	Girişimcilik Eğitimi Öncesi		Girişimcilik Eğitimi Sonrası	
	n	%	n	%
Evet	12	60	17	85
Hayır	5	25	3	15
Kısmen	3	15	-	-
Toplam	20	100	20	100

Tablo 7’de yer aldığı üzere eğitim öncesinde katılımcıların % 60’ının girişimci olabileceğini, % 25’inin girişimci olamayacağını ve % 15’inin de girişimci olabileceğini ancak bu konuda bazı çekincelerinin olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğitimi sonrasında ise katılımcıların % 85’nin girişimci olabileceğini, yalnızca % 15’i girişimci olamayacağını ifade etmiştir. Tablodan hareketle eğitim öncesi girişimci olabilme öz yeterliğine sahip katılımcıların oranı % 60 iken, bu oran eğitim sonrasında % 41 artarak % 85 oranına ulaşmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarına yönelik verilen girişimcilik eğitiminin girişimci olamayacağını düşünen ve kararsız kalan katılımcıların girişimci olma öz yeterliklerini artırdığı söylenebilir. Eğitim öncesinde girişimci olabilme durumuna ilişkin hayır ve kısmen yanıtı veren 8 katılımcının 5’i risk almaktan korktuğundan, 1’i sermaye yetersizliğinden, 1’i stres yönetiminin zayıflığından diğer 1’i de girişimcilik ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığından girişimci olamayacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcı-15-K eğitim öncesinde girişimci olamayacağını “*Hayır. Risk alabilen ve tekrar tekrar deneyebilen bir insan olmadığım için. Bir şeyler ters gittiğinde yeniden toparlayabilme kabiliyetim olmadığı için.*” şeklinde belirtirken eğitim sonrasında girişimci olabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: “*Olabilirim. Herkes tarafından yapılan işler çok tek düze geldiği ve farklı alanlar denemek hayata heyecan kattığı için olabilirim. Hayatın içinde düşmek olduğu gibi tekrar ayağa kalkmakta var ve sadece hayatı izleyerek nereye varabiliriz.*”

Katılımcı-16-K ise eğitim öncesinde “*Daha önce bu konuyu hiç düşünmedim açıkçası girişimcilik tarzı olabilecek bir iş de daha önce hayal etmemiştim. Girişimci bireyler gibi sabırlı ve her zorluğa direnç gösteren, risk alabilen vs. özelliklerim yok. Ama bu dersi aldıktan sonra cesaretim yerine gelip bir takım iş ile ilgili hayallerim olursa düşünebilirim.*” demiştir. Eğitim sonrasında ise Katılımcı-16-K “*Bence girişimci olabilirim, çünkü risk alabilirim. Yeni fikirler geliştirmeye çaba gösterebilirim. Çevrem ile yapacağım işler için destekte sağlayabilirim.*” şeklinde değişen görüşlerini ifade etmiştir.

Eğitim öncesinde girişimci olabilme konusunda bazı çekinceleri olan Katılımcı-5-K girişimci olma konusunda “*Girişimci olabilmek için sermaye gerek, bana gerekli sermaye kurulsun yapabileceğimi düşünüyorum.*” derken eğitim sonrasında girişimci olamayacağını “*Hayır olamam. Çünkü hiçbir işimde risk almayı istemiyorum. Tabi aklımda bazı planlar var ama önce risk almayı göze almalıyım.*” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde Katılımcı-8-K ile

Katılımcı-9-K de risk almaktan korktuklarını ve bu yüzden girişimci olamayacaklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Eğitim sonrasında girişimci olamayacağını belirten 3 katılımcı da risk almaktan korktuğu için girişimci olamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Hem eğitim öncesinde hem de sonrasında girişimci olabileceğini düşünen Katılımcı-18-K eğitim öncesinde “Olabilirim. Yenilikçi fikirlere açığım ve liderlik vasfım var. Yönetme ve planlama yönlerim iyi. Ayrıca kendime göre fikirlerim de var.” demiştir. Aynı katılımcı eğitim sonrasında da “*Girişimci olabilirim. Çünkü farklılıklara, yeniliklere açık birisiyim. Risk alıp bir işe başlayabilirim. Girişimcilik için illa hiç olmayan bir şey yapmak gerekmiyor. Var olan şeyleri farklılıklarla yorumlayıp da yapılabilir.*” diyerek girişimci olabileceğini ifade etmiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 8’de elde edilen bulgular görüş formlarından değil, ders kapsamında dönem sonunda hazırlanan girişimci iş planlarından (dokümanlar) elde edilmiştir. Bu kapsamda katılımcılardan kendilerini bir girişimci olarak düşünerek bir iş planı hazırlamaları istenmiştir. Bu iş planlarında girişimde buldukları iş alanları Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların girişimci meslek alanları

Katılımcıların girişimci meslek alanları	n	%
Kafe / Kafeterya	3	15
Lokanta	3	15
Çorbacı		
Lokma Tatlıcısı		
Kahvaltı Salonu		
Kuaför / Güzellik Salonu	2	10
Diyetetik Gıda İmalatı ve Satışı	2	10
Unlu mamuller imalatı (Pastahane)	2	10
Büyükbaş Hayvan Besiciliği	1	5
Market (Yöresel Gıda Ürün Satışı)	1	5
Yemek Şirketi (Catering)	1	5
Kuruyemiş ve Baharat Perakende Ticareti	1	5
Kitap Perakende Ticareti (Sahafçı)	1	5
Mücevherat İmalatı (Kuyumcu Atölyesi)	1	5
Giyim Eşyalarının Perakende Ticareti (Moda Evi)	1	5
Metallerin işlenmesi ve kaplanması (Lazer Kesim ve Kazıma)	1	5
Toplam	20	100

Tablo 8’e göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimci olarak daha çok kafe / kafeterya, lokanta, kuaför / güzellik salonu, diyetetik gıda imalatı ve satışı ile unlu mamuller imalatı üzerine girişim planladıkları görülmektedir.

Katılımcıların Girişimciliğe İlişkin Metaforları

Bulguların bu bölümünde katılımcıların girişimciliğe ilişkin metaforlarına yer verilmiştir. Metaforları tespit etmek amacıyla eğitim öncesi ve sonrasında katılımcılara “*Bana göre girişimcilik ... gibidir, çünkü ...*” ifadesini görüş formunda yanıtlamaları istenmiştir. Bu formlardan elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların girişimciliğe ilişkin metaforları

Katılımcılar	Girişimcilik Eğitimi Öncesi	Girişimcilik Eğitimi Sonrası
	15.02.2019	21.05.2019
	Metafor	Metafor
Katılımcı-1-K	Çekirdek	Ayna
Katılımcı-2-K	Çetin ceviz	Yanan mum
Katılımcı-3-E	Arı	Toprak

Katılımcı-4-E	Tavuk	Saat
Katılımcı-5-K	Hayal etmek	Tuttuğunu koparan insan
Katılımcı-6-K	Steve Jobs	Gökkuşuğu
Katılımcı-7-K	Arı	Sağır kaplumbağa
Katılımcı-8-K	Dağa tırmanmak	Güneş
Katılımcı-9-K	Yeni bir başlangıç	Toprak
Katılımcı-10-K	Bir çocuğun hayal gücü	Ayna
Katılımcı-11-E	Su	Su
Katılımcı-12-K	Ezber bozmak	Geç olgunlaşan bir meyve
Katılımcı-13-K	Bir bebeğin büyümesi	Tohum
Katılımcı-14-E	Kumar	Ağaç
Katılımcı-15-K	Köpekbalkılarıyla dolu bir okyanusta yüzmek	Denizin ortasında can yeleksiz yüzmek
Katılımcı-16-K	Riskli bir oyun	Köpekbalkılarıyla dolu açık denizde yüzmek
Katılımcı-17-K	Uzun bir yol	Hayat
Katılımcı-18-K	Hayata farklı bir pencereden bakmak	Gökkuşuğu
Katılımcı-19-E	Cahiller içinde okuyan biri	Bitki
Katılımcı-20-K	Kendini geliştiren insan	Denize olta atmak

Tablo 9’da belirtildiği üzere eğitim öncesinde katılımcıların girişimciliğe ilişkin metaforları çeşitlidir. Eğitim öncesinde katılımcıların 12’si girişimciliğe ilişkin olumlu metaforlar geliştirirken, 8’i olumsuz metaforlar geliştirmişlerdir. Eğitim öncesinde en sık ifade edilen metafor Arı’dır (2). Katılımcı-7-K arı metaforunu “*çünkü çalışkanlıklarından dolayı çok girişimci olduklarını düşünüyorum*” şeklinde açıklamıştır. Eğitim sonrası ise katılımcıların 15’i girişimciliğe ilişkin olumlu metaforlar geliştirirken 5’i ise olumsuz metaforlar geliştirmiştir. Eğitim sonrası girişimciliğe ilişkin en sık telaffuz edilen metaforlar Ayna (2), Toprak (2), Gökkuşuğu (2) ve Issız denizde yüzmek (2: Denizin ortasında can yeleksiz yüzmek + Köpekbalkılarıyla dolu açık denizde yüzmek) şeklindedir. Girişimciliği ayna metaforu ile belirten Katılımcı-10-K bunu “*Girişimci insan olabilecek ve olamayacak şeyleri görür, kendinin farkındadır. Kendisi için bir ayna gibidir ne yapıp yapamayacağını bilir.*” şeklinde açıklamıştır. Girişimciliği toprağa benzeten Katılımcı-3-E bunu “*Verimli verimsiz ayırt edemezsen, nerde ne yetişir bilmezsen mahsul alamazsın.*” şeklinde açıklamıştır. Katılımcı-6-K ise girişimciliği gökkuşuğuna benzetmiştir. Bunu ise şöyle açıklamıştır:

“Bana göre girişimcilik gökkuşuğu gibidir. Çünkü içerisinde her şeyi barındırıyor, gökkuşuğundaki renkler bizim hayatta yaşadığımız olaylar, durumlar olacak olursa hayatta her şey var. Girişimciliğinde öyle olduğunu düşünüyorum. Başarı, başarısızlık, hayaller, hayal kırıklıkları, arzularımız, ideallerimiz, düşmelerimiz ve kalkmalarımızla anlamlıysa hayat girişimcilik için de tüm bunları göze alarak güzel ve anlamlı olduğunu düşünüyorum.”

Katılımcı-15-K girişimciliği “*Denizin ortasında can yeleksiz yüzmek gibidir çünkü başarılı olmak cesaretimize ve çabamıza bağlıdır.*” şeklinde açıklamıştır. Benzer şekilde Katılımcı-16-K de girişimciliği “*köpekbalkılarıyla dolu açık denizde yüzmek gibidir çünkü büyük oranda risk almayı gerektirir*” olarak açıklamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Girişimcilik eğitiminin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimci, girişimcilik ve sosyal bilgiler ile girişimcilik arasındaki ilişkiye yönelik düşüncelerine etkisini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının girişimciliği iş kurmak, üretmek, yaratıcı fikirler ortaya koymak, krizi ve ihtiyaçları fırsatlara dönüştürmek, kar / kazanç elde etmek, risk almak, var olan bir işi / ürünü ilerletmek ve geliştirmek olarak gördükleri tespit edilmiştir. Öğretmen adayları girişimciliği uygulama ve kişisel özellik boyutları üzerinden ifade ettikleri görülmektedir. Korkmaz (2012) da çalışmasında girişimciliğin yalnızca iş fikrinin başarıyla uygulandığı ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda başarı ihtiyacına dayalı bir kişilik özelliği olarak ele alınması gerektiğini çünkü bir iş fikrinin başarılı şekilde hayata geçirilebilmesi için toplumsal talepleri görmek, başarılı bir şekilde yorumlamak ve minimum düzeyde risk almak gerektiğini belirtmiştir. Intel'in (2016) gerçekleştirdiği *Türkiye'nin Hayal Haritası* adlı kapsamlı araştırma raporunda katılımcıların girişimciliği atılgan olmak, fırsatları kaçırmamak, atılım yapmak, bir işe girmek, kendi işini yapmak, hayalindeki işi yapmak, cesaretli olmak, yeni şeyler üretmek ve yaratıcı olmak şeklinde algıladıklarını ortaya koymuştur.

Öğretmen adayları girişimcilik eğitimi öncesinde girişimci bireyin özelliklerini risk almak ve yaratıcı olmak olarak ifade ederken eğitim sonrasında bunlara ek olarak özgüven sahibi olma, azimli/kararlı olma, yenilikçi/yeniliklere açık olma gibi özelliklerini de ekledikleri tespit edilmiştir. Çetinkaya-Bozkurt ve Alparslan'ın (2013) girişimci ve üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışması hem girişimci hem de üniversite öğrencilerinin girişimci birey özelliklerinin başında özgüven, risk alma, yenilikçi düşünme ve dürüstlük geldiğini ifade ettikleri sonucu, dürüstlük haricinde, araştırmamız bulgularını destekler niteliktedir. Ayrıca girişimcilik eğitimi ile öğretmen adaylarının girişimci birey özelliklerine yönelik görüş ve düşüncelerinde çeşitlilik ve artış tespit edilmiştir.

Öğretmen adayları bir bireyin girişimci olarak ifade edilebilmesi için iş kurması, hayallerini, fikirlerini ve planlarını uygulamaya geçirmesi, yeni bir ürün geliştirmesi, fırsatları değerlendirebilmesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimciye ve girişimciliğe ilişkin ön bilgilerinin olduğu ancak bu bilgilerinin girişimcilik eğitimi sonrası çeşitlendiği ve arttığı tespit edilmiştir. Girişimci ve girişimciliğe ilişkin algıların benzerlikler gösterdiği dikkate alındığında Intel'in (2016) araştırmasında katılımcıların girişimciliği fırsatları kaçırmamak, kendi işini yapmak, hayalindeki işi yapmak, yeni şeyler üretmek olarak algıladıkları sonucuna ulaşması genel olarak bireylerin girişimci algılarının benzerlikler gösterdiğine işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının tamamının gerek eğitim öncesinde gerek eğitim sonrasında girişimcilik ile sosyal bilgiler arasında bir ilişkinin var olduğunu düşündükleri ve bu ilişkiyi konu, toplum, değer ve beceri boyutları üzerinden açıkladıkları belirlenmiştir. Eğitim öncesinde de girişimcilik ile sosyal bilgiler ilişkisinin varlığını daha zayıf görüşler üzerinden ifade eden katılımcılar eğitim sonrasında bu ilişkiyi farklı boyutlardan daha güçlü açıklayabilmişlerdir.

Öğretmen adaylarının girişimci denilince hem fikir oldukları bir isim olmamakla birlikte daha çok teknoloji ve sosyal medya alanlarında çalışan isimleri girişimci olarak nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Bu isimlerin başında ise yabancı girişimci olarak Elon Musk ve Mark Zuckerberg'in, yerli girişimci olarak ise Sakıp Sabancı'nın geldiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının önemli bir kısmının girişimci kişi olarak hiçbir kişiyi örnek verememiş olması olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilir. Intel'in (2016) araştırma raporunda da üniversite öğrencilerinin girişimci deyince rol model aldığı yerli girişimcilerin başında Nevzat Aydın, yabancı girişimcilerin başında ise Steve Jobs, Mark Zuckerberg ve Elon Musk gelmektedir. Aynı rapora göre katılımcıların %29'unun hiç kimseyi rol model olarak

almadıkları tespit edilmiştir. Intel'in çalışmasında elde ettiği bulgular araştırmamız bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yakın çevresinde girişimci olarak nitelendirebileceği kişilerin oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca verilen girişimcilik eğitimin öğretmen adaylarının çevresindeki girişimcilere yönelik bakış açılarında değişiklikler meydana getirdiği, buna göre girişimci olarak görmedikleri yakınlarının aslında girişimci olduklarını düşündükleri belirlenmiştir. Bireylerin girişimci olmasına katkı sağlayan etmenlerin başında bireyin ailesinde veya yakın çevresinde girişimcilerin bulunma durumu gelmektedir. Nitekim Keleş ve arkadaşları (2012) da çalışmalarında ailelerine ait işletmeleri bulunan öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, ailelerine ait işletmeleri bulunmayan öğrencilerin ise girişimcilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. TÜSİAD'ın (1987) "Türkiye'de Girişimcilik ile İlgili Sorunlar ve Çözümler" adlı raporunda da çocukların aile ve çevresinin içinde veya yakın ilişki kurduğu ortamın girişimci temel özelliklerini içermesinin çocukların girişimci özelliklerini daha hızlı kavramasına yardımcı olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada girişimcilik eğitimi öncesinde öğretmen adaylarının %60'ı girişimci olabileceğini düşünürken eğitim sonrasında %85'nin girişimci olabileceğini düşündükleri tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle öğretmen adaylarına yönelik verilen girişimcilik eğitiminin girişimci olamayacağını düşünen ve kararsız kalan katılımcıların girişimci olma öz-yeterliklerini artırdığı ifade edilebilir. Pan ve Akay (2015) da öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının yüksek girişimcilik seviyesinde olduğunu; Tanrıverdi vd. (2016) de girişimcilik sertifikası alan bireylerle yaptığı çalışmasında eğitim alan katılımcıların eğitime yönelik tutumlarının yüksek ve genel girişimcilik eğilimlerinin orta düzeyde, girişimciliğe yönelik heveslilik düzeylerinin ise çok yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada girişimci olamayacağını düşünen öğretmen adaylarının bu düşüncelerinin temelinde risk almaktan korkmalarının geldiği belirlenmiştir. Bunda henüz mesleğe atılmamalarının ve yaş faktörünün etkili olduğu söylenebilir. Bu konuda Uygun ve Er (2016) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada 0-5 yıla arası kıdeme sahip öğretmenlerin 11-15 yıl arasındaki kıdeme sahip öğretmenlere göre risk almaktan daha fazla kaçındıklarını tespit etmiştir. Kılıç ve arkadaşları (2012) ise yaptıkları çalışmada girişimci bireylerin yetiştirilmesi için; öncelikle onlara risk almaktan korkmamalarının öğretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunun eğitim fakültesi öğretmen adaylarının oluşturması katılımcıların risk almaktan korkmalarının da bir göstergesi olabilir. Nitekim Sarıtaş ve Duran (2017) çalışmasında yüksekökol öğrencilerinin fakülte öğrencilerine göre daha fazla risk alıp hayata atılabildiklerini bunun nedeninin ise fakülte öğrencilerinin risk gerektiren meslekler yerine garantili ve sabit ücretli işlere yönelmelerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bilge ve Bal (2012) da lisans ve ön lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ön lisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre daha yüksek bir girişimcilik ilgilerinin olduğunu tespit etmiştir. Bunun nedenini ise lisans öğrencilerinin ön lisans öğrencilerine daha devlet odaklı ve iş garantili olmasından kaynaklandığını, ön lisans öğrencilerinin girişimcilik ilgilerinin bir anlamda gönüllü olmaktan öte zorunlu olduğunu ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kafe / kafeterya, lokanta, kuaför / güzellik salonu, diyetetik gıda imalatı ve satışı ile unlu mamuller imalatı üzerine girişim planladıkları tespit edilmiştir. Intel'in (2016) araştırmasında ise katılımcıların girişimcilik fikirlerinin konusunun çoğunlukla e-ticaret/yazılım/mobil uygulama, iş kurmak/ticaret yapmak, hizmet/organizasyon, teknoloji, ulaşım/seyahat, pazarlama, gıda, sağlık ve eğlence sektörleri üzerine olduğunu tespit etmiştir. Ancak bu çalışmada katılımcıların daha çok gıda

ve hizmet sektörlerine dair girişimcilik fikirlerinin olduğu görülmektedir. Bu anlamda öğretmen adaylarının popüler/modern girişimcilik sektörlerinden (Yazılım, Teknoloji vb.) ziyade geleneksel girişimcilik sektörleri (Gıda, Hizmet vb.) olarak nitelendirilebileceğimiz iş alanlarına yöneldiği söylenebilir. Alanyazına bakıldığında girişimciliğe ilişkin farklı tipolojilerin ortaya konulduğu görülmekte ve bu tipolojiler arasında en çok bilinen Smith (1967) tarafından yapılan esnaf girişimci (craftsman entrepreneurs) ve fırsatçı girişimci (opportunistic entrepreneurs) sınıflandırmasıdır (akt. Ballı, 2017). Buna göre esnaf girişimci düşük seviyede eğitim görmüş, sosyal farkındalık ve katılımcı yönü düşük, sosyal çevre ile mücadelede beceriksizlik hissi, finansal kaynakları sınırlı girişimciyi tarif ederken; fırsatçı girişimci tipinde ise “daha yüksek bir eğitim ve öğretim, daha yüksek sosyal farkındalık ve katılım, sosyal çevre ile baş etmek konusunda kendisine daha fazla güven duyma, geleceğe ve yeniliklere yönelik bilinçlenme ve yönlendirme eğilimi olan, farklı finansal kaynakları kullanabilen ve farklı stratejiler geliştirebilen girişimci tipi” (Smith ve Miner, 1983’den akt. Ballı, 2017) olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel girişimci olarak ifade ettiğimiz girişimcilik türünün esnaf girişimci ile benzer özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Son olarak öğretmen adaylarının eğitim öncesinde girişimciliğe ilişkin olumsuz metaforlarının eğitim sonrasında azaldığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının en sık ifade ettikleri girişimcilik metaforlarının arı, ayna, gökkuşağı, ıssız denizde yüzmek ve toprak olduğu belirlenmiştir. Boz ve Duran’ın (2018) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin girişimciliği daha çok cesaret ve risk metaforları, insan ve doğa metaforları, yenilik ve yaratıcılık metaforları ile açıkladıklarını tespit etmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarına verilen girişimcilik eğitiminin öğretmen adaylarının algı ve görüşleri üzerinde olumlu bir etki sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Soylu ve arkadaşları (2015) da yaptıkları çalışmada girişimcilik dersini alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ve farkındalıklarının artmasına katkı sağladığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Korkmaz (2012) da çalışmasında girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini artırmada olumlu yönde katkı sağladığını ve öğrencilerin girişimci olma ve olmama kararlarında etkili olduğunu saptamıştır. Balaban ve Özdemir (2008) de çalışmalarında girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği sonucuna; Arpacı (2015) da bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada girişimcilik eğitiminin öğretmen adaylarının girişimcilik bilincinin ve farkındalığını geliştirdiğini tespit etmiştir. Araştırma sonucunda eğitim fakültelerinin tüm programlarına seçmeli genel kültür dersi olarak eklenen “Ekonomi ve Girişimcilik” dersine öğretim sürecinde yer verilmesi, bu dersin Fakülte – KOSGEB iş birliği içerisinde yürütülmesi ve hâlihazırda görev yapmakta olan öğretmenlere girişimcilik hizmet içi eğitimlerinin verilmesi önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma tek yazarlı olmasından dolayı herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Araştırma Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde toplandığından etik kurul onayı alınmamıştır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin temel bilgileri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

- Armağan, A. (2013). Girişimcilik ve otonomi (özerklik) ilişkisi: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Turkish Studies*, 8(12), 49-69.
- Arpacı, İ. (2015). Eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretim etkinliğinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 138-154.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.
- Aydın, E. (2015). Hayat bilgisi öğretim programlarında yer almış girişimci birey özelliklerinin incelenmesi ve bu özelliklerin kazandırılabilirliğinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aydın, E. ve Öner, G. (2016). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(3), 497-515.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: Sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 101-120.
- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 133-147.
- Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve girişimci tipolojileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 143-166.
- Başar, M. (2013). *Girişimcilik*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Bayram, G. N. (2014). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerine etkisinin incelenmesine yönelik bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep
- Bernard, H. R. & Ryan, G. W. (2010). *Analyzing qualitative data*. United States of America: SAGE Publications.
- Bilge, H. ve Bal, V. (2012). Girişimcilik eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 131-148.
- Boz, D. ve Duran, C. (2018). Girişimcilik dersi alan İİBF öğrencilerinin girişimcilik algılarının metaforlar aracılığıyla analizi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(2), 110-123.
- Çakır, C. (2015). Girişimcilik eğitiminin, cinsiyetin ve yaşın; proaktiflik ve duygusal zekâ ile girişimcilik eğilimini arasındaki ilişkiye moderatör etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, O. (2014). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çermik, F. ve Şahin, İ. F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Current Research in Education*, 1(2), 76-88.
- Çetinkaya-Bozkurt, Ö. ve Alparlan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Çevik-Kansu, C. (2017). Öğretmen adaylarının etkili vatandaşlık yeterlik düzeylerinin ve demokrasi anlayışlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 25-36.
- Deveci, H. (2015). *Çocuklara girişimcilik kazandırmada sosyal bilgilerin rolü: Bir araştırma örneği*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Duran, C., Büber, H. ve Eren-Gümüştekin, G. (2013). Girişimcilik hislerine eğitimin katkısı: Kütahya meslek yüksekokulu makine programı örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 33-56.
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğin gelişim süreci ve girişimcilik açısından Kazakistan. *Bilig*, 49, 59-82.
- Herron, L. (1992). Cultivating corporate entrepreneurs. *Human Resource Planning*, 15(4), 3-14.
- Hewison, A. & Badger, F. (2006). Taking the initiative: Nurse intrapreneurs in the NHS, *Nursing Management*, 13(3), 14-19.
- INTEL. (2016). Türkiye'nin Hayal Haritası, <https://www.slideshare.net/webrazzi/intel-hayal-haritas-ve-giriimcilik-dnas> ve <http://iyicalisanlarulkesi.com/turkiyenin-hayal-haritasi/> adreslerinden 27.08.2019 tarihinde erişilmiştir.
- İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011a). Potansiyel girişimciler olarak üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 275-286.
- İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011b). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Keleş, H. N., Kırıl-Özkan, T., Doğaner, M. ve Altunoğlu, A. E. (2012). Önlisans öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), 107-118.
- Kılıç, R., Keklik, B. ve Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İBFF işletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 423-435.
- Koçyiğit, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*, (S. Turan, Çev. Ed.), (F. Koçak-Canbaz ve M. Öz, Bölüm Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Morris, M. H., Kuratko, D. F. & Covin, J. G. (2011). *Corporate entrepreneurship & innovation*. USA: Cengage Learning.
- Mueller, S. & Thomas, A. S. (2001). Culture and entrepreneurial potential: A Nine country study of locus of control and innovativeness, Florida International University, National Academy of Management, *Journal of Business Venturing*, 16, 51-75.
- MÜSİAD. (2010). *Girişimcinin yol haritası*. https://www.musiad.org.tr/uploads/yayinlar/arastirma-raporlari/pdf/girisimcinin_yol_haritasi.pdf adresinden 27.12.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 10(2), 125-138.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sarıtaş, A. ve Duran, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Anemon)*, 5(1), 147-165.

- SBDÖP. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Soylu, A., Şenel, D., Kalfa, V. R. ve Kocaalan, M. L. (2015). Girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine olan etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 311-335.
- Tanrıverdi, H., Bayram, G. N. ve Alkan, M. (2016). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerine etkisinin incelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), 1-29.
- TÜSİAD. (1987). *Türkiye'de girişimcilik ile ilgili sorunlar ve çözümler*. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9143-turkiye-de-girisimcilik-ile-igili-sorunlar-ve-cozumler> adresinden 27.08.2019 tarihinde erişilmiştir.
- TYÇ (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi). (2015). *Türkiye yeterlilikler çerçevesi*. Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ankara. https://myk.gov.tr/images/articles/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf adresinden 28.08.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Uygun, K. ve Er, A. R. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 136-157.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. ve Kapu, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin bireysel değerleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki: Kafkas Üniversitesi'nde bir araştırma, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 39-66.
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A. M. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2018). İlkokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 7(1), 118-140.
- Yurtseven, R. (2020). İlkokulda girişimcilik eğitimi: Amaç, içerik ve öğretim süreci. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 135-153.

Extended Summary

Purpose

Developments in the field of technology in the world affect the economy and developments in the field of economy affect the societies. In this context, entrepreneurs are one of the main actors of technology and economy, which is one of the factors of social change. As a matter of fact, it is known that the turnover of companies established by some successful entrepreneurs is higher than the budget of dozens of countries. For this reason, countries encourage entrepreneurs by supporting investments that can provide added value and carry out efforts to raise new entrepreneurs. In the beginning of the 20th century, Austrian economist Joseph Schumpeter laid the foundation of entrepreneurship that started with the production of human beings (Ercan and Gökdeniz, 2009). According to Mueller and Thomas (2001), the activity of perceiving opportunities and seizing them; According to Morris, Kuratko and Covin (2011), organization-building, change and innovation; According to Stevenson and Jarillo-Mossi (1986), it is defined as the production of something that has not been before by taking advantage of opportunities and addressing resources differently.

Entrepreneurship activity is called entrepreneurs. Entrepreneurial labor is the driving and integrating force that analyzes and combines the most up-to-date techniques, methods and information, technology, capital and natural resources and directs them to production (Ballı, 2017; MÜSİAD, 2010).

When the literature is examined, it is seen that the characteristics that entrepreneurial individuals should have differ. Accordingly, entrepreneurs are innovative (Herron, 1992), risk taker (Hewison and Badger, 2006; Zhao, Seibert and Hills, 2005), planned (Koçyiğit, 2013), effective communication, self-confidence and trustworthy (Tekin, 1999), creative can produce ideas (Casson, 2003; Hewison and Badger, 2006), self-confident (Akpınar, 2009), can act independently and autonomous (Armağan, 2013), social (Çetinkaya-Bozkurt and Alparslan, 2013), good observer (Aydın, 2015), leader and hard-working (Deveci, 2015). When the literature is analyzed, it is seen that the four basic elements of entrepreneurial characteristics are the creation process, effort expenditure, risk taking and return (Başar, 2013).

Today, education is used more to reveal the existing abilities of individuals. The reason for this is that imagination, which is one of the basic elements of entrepreneurship, is higher in childhood. Intel's (2016) Map imagine that Turkey has done research that 49% of respondents dream of as a kid, childhood after the age of 25 at the rate of 30% has found that dreaming is decreased to 14%. Considering these rates and the education process in general (from pre-school to higher education), the importance of education increases even more. In this context, it expressed as an entrepreneur need a lot of information around the world and in Turkey, features, attitudes, values and skills are known to take part in training programs at different levels. As an indication of the "European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF), prepared on the basis of Turkey Competencies Framework (TYC), one of the eight key competences will also take the initiative and entrepreneurship.

TYC, considering the individual characteristics of entrepreneurship and entrepreneurs and entrepreneurship at the level of primary and secondary schools in Turkey in knowledge, skills, values and attitudes as one of the main lessons that place is Social Studies. The aim of the study is to reveal the current perceptions of social studies teacher candidates about entrepreneurship and to determine the effect of entrepreneurship education on these perceptions.

Method

In this study, qualitative research design is used, which is one of the qualitative research approaches of Merriam (2013). In this context, the main qualitative research method was used in the study as it was aimed to determine the pre-service teachers' perceptions of entrepreneurship and entrepreneurship and how the entrepreneurship education they received had an effect on these perceptions. The study group of the research consists of the last year prospective teachers studying in the social studies teacher program of a public university education faculty. In this context, 20 pre-service teachers (15 female, 5 male) who took "Entrepreneurship Education and Teaching seç elective course opened in the spring semester of 2018-2019 academic year took part in the study.

An opinion form consisting of open-ended questions was used in the study. This form was structured as a result of literature review and expert opinions. The opinion form was applied on 15.02.2019 and 21.05.2019, the start date of the course called "Entrepreneurship Education and Training en which was added to the eighth semester of the Social Studies Education program in the spring semester of 2018-2019 academic year. Another document

used in the research is the “New Entrepreneur Support Business Plan ları prepared by the participants at the end of the course. This document was used to learn the business areas chosen by the participants within the scope of entrepreneurship. The obtained data were analyzed by descriptive analysis which is one of the qualitative data analysis techniques.

Results, Conclusion and Implications

It has been determined that teacher candidates perceive entrepreneurship as starting a business, producing a product, creating creative ideas, turning the crisis and needs into opportunities, making profit / gain, taking risks, advancing and developing an existing business / product. It is seen that teacher candidates express entrepreneurship through application and personal trait dimensions. In his study, Korkmaz (2012) also states that entrepreneurship should be considered not only as an economic activity in which business idea is successfully implemented, but also as a personality trait based on the need for success because it is necessary to see social demands, to interpret and successfully interpret social demands in order to realize a business idea successfully. should take risks. Intel's (2016) carried out by Turkey Imagine Map of comprehensive research report entitled entrepreneurship of the participants to be bold, to seize opportunities, to make a breakthrough, to get a job, do your job, do the job in your dream, be courageous, to produce something new and be creative as they perceive showed.

It was determined that pre-service teachers stated the characteristics of entrepreneur individuals before taking entrepreneurship training as risk taking and being creative. In addition to these, they added self-confidence, determination / determination and being open to innovations. In order to be expressed as an entrepreneur, pre-service teachers thought that they should establish a business, implement their dreams, ideas and plans, develop a new product and evaluate opportunities. As a result of the research, it has been determined that pre-service social studies teachers have prior knowledge about entrepreneurship and entrepreneurship, but this knowledge is diversified and increased after entrepreneurship education.

As a result of the research, it was determined that all pre-service teachers think that there is a relationship between entrepreneurship and social studies both before and after education and they explain this relationship through subject, society, value and skill dimensions. It has been determined that teacher candidates are not entrepreneurs, but they call the names working in the fields of technology and social media as entrepreneurs. Elon Musk and Mark Zuckerberg as the foreign entrepreneurs and Sakıp Sabancı as the local entrepreneurs. As a result of the research, it was found that 9 of the 20 teacher candidates had no one in the immediate vicinity, 7 of them were relatives, 2 of them were friends and 1 of them was an entrepreneur in their family, and 2 of the participants described themselves as entrepreneurs.

In the study, it was determined that 60% of the pre-service teachers thought that they could be entrepreneurs before the entrepreneurship training, while 85% thought that they could be entrepreneurs after the training. As a result of the research, it was determined that social studies teacher candidates planned to produce and sell cafes / cafeterias, restaurants, hairdressers / beauty salons, dietetic food and great products. Finally, it was determined that pre-service teachers' negative metaphors related to entrepreneurship decreased after the training.

As a result of the study, it was concluded that the entrepreneurship education given to the social studies teacher candidates had a positive effect on the perceptions and opinions of the teacher candidates. Soylu et al. (2015) found that students taking entrepreneurship courses contributed to increase entrepreneurship tendencies and awareness. Similarly, Korkmaz (2012) found in his study that entrepreneurship education contributed positively to increasing entrepreneurial personality traits of students and was effective in students' decision to become and not entrepreneurs. In their studies, Balaban and Özdemir (2008) concluded that entrepreneurship education positively influenced entrepreneurship tendency; Arpacı (2015), in his study with prospective teachers of computer and instructional technologies, found that entrepreneurship education improves the entrepreneurship awareness and awareness of prospective teachers.

As a result of the research, it can be suggested that “Economy and Entrepreneurship” course, which is added to all programs of education faculties as an elective general culture course, should be given in the teaching process, this course should be carried out in collaboration with the Faculty and KOSGEB, and entrepreneurship in-service trainings will be offered to the teachers who are currently working.